

NP *Bellius* (Schulze, 436), tots els que comprova Skok a França (§ 53) tenen la forma *Bellac* o *Billac*; i els de VILIUS (§ 348) la forma *Villiac*, fr. prov. *Villieu*, però cap en -ANU ni en -ANA. Són suspectes, doncs, de venir del cèltic (cf. *belos* 'blanc') ço que agreuja encara aquella inversemblança, vista l'absència o rarsa summa d'elements cèltics en aquesta zona. Amb l'ar. *Meliāna* tot escrúpol desapareix. Altrament, cf. l'art. *Vilac*, infra.

¹ Descartem que hi hagi relació amb algun parònim occità. *Belvianes* llogaret del c^o de Quilhan, departament Aude. N'hi ha cinc mencions antigues (1045-1639) en les formes *Balbiansas*, -ano, i anàlogues (Sabarthès, *Di. Top. Aude*), que revelen la seva derivació del ll. BALBIUS (no vist per Skok, per bé que, § 45, troba *Baubiac*, *Balbiano*, en NLL de l'Ardeche etc.). Però és clar que BALBI- no podia donar la inicial *Beli-* del nom català. Encara menys un *Breslianus* que Sabarthès dóna com desaparegut prop de Fanjaus. En el Bearn hi ha dos masos anomenats *Meliande* (que P. Raymond, *Di. Top. BPyr.* troba en algun doc. dels Ss. xv-xvi): crec que vénen del nom d'un roman francès antic, potser inventat sobre la base de *Mirande* (també gascó), amb reminiscència del *Meliane* algerià.

Belinas, *Belló*, *Bellona*, *-liones*, *V. Balones*

BELIU

Llogaret antic de la baixa Cerdanya, prop de Baltarga te. de Bellver, avui oblidat. 880: *Belis* --- *Belii* (*MarcaH.*, 52); 891: *Beliz* (Abadal, *Eixalada*, 167); 983: «in *Beliz* casas» citat després de Talló, Sta. Maria i Beders, i abans de Prats --- Alb --- (Villan., *Vi. Lit.* x, 263; SerraV., *Pinós Mtp.* III, 90); 1293: *Belii* (Alart, *RLR* XII, 121); 1396: *Baliu* (Alart, *ibid.*).

Representa el genitiu d'un NP germ. *BILIK, registrat per Först. (col. 304) només en la forma feble *Bilico* i en la femenina *Bilica*. Avui només sobreviu en el cognom *Balil* perquè, com ja indicava en E. T. C. I, 54, se n'ha de separar el mall. *Bälitx* (vol. I, s. v.), i tampoc un *Balius* del Solsonès s'hi pot relacionar (veg. supra). Als Angles vaig recollir el nom d'una «mullera de la *Béliu*» (xxvi, 65.18) que hi semblaria relacionable, però en desconfiem a causa del gènere femení; més aviat, doncs, ha d'anar amb un NP femení *Abeliiu* que llegeixo en un doc. de 1070 a l'Arx. de Solsona, però situat a Navarcles, per tant llunyà dels dos noms de Cerdanya i segurament d'etim. inconnexa: potser un fem. en -HILDIS, cf. *Abbildis*, *Ababild* i semblants en Först., 11, 12 (*Abarbild*, que és freqüent des del S. VIII: Först., 14); cf. *Belleu*, infra.

BELIX i BELLÉS

«*El belis*» nom que recullo a Monòver (xxxvi, 87. 20) designant una pda. de la zona pròxima al te. de Salines. No essent mot viu capaç de dur article, pot-

ser està per **Albelix*, però no és fàcil explicar-lo pel vocabulari àrab (no havent-hi arrel ar. *b-l-š*).

D'altra banda és versemblant relacionar aquest nom amb un que apareix copiosament en molts llocs del Nord valencià, en part com a NL: el Mas de *belés* te. Vilanova d'Alcolea, és important i probablement antic (xxviii, 171.8). També hi ha una Caseta de *Bellés* te. Serra d'en Galceran (xxviii, 162.2).

Altrament només cognom, però crida l'atenció que sigui un cognom exclusiu d'aquesta zona, i allí molt abundant: *AlcM* només el troba a Lluçena i a Ulldecona: jo vaig conèixer tres persones d'aquest nom a Cabanes de l'Arc i un altre ja molt vell (xxix, 129. 15, 201.14), de famílies arrelades allí, un altre a Culla (xxix, 56.21); i Eliseu *Bellés*, erudit d'Atzeneta, d'antiga parentela i gran coneixement del país. Com que enlloc d'aquests pobles es distingeix fònicament *v* de *b*, no hi hauria, per això, objecció rotunda, a cercar-hi un derivat de *vall*, però ni conjecturant que sigui forma arabitzant del cat. *Vallès*, no ens hi podem conformar; la neta i exclusiva localització en aquesta zona invita cercar-li algun origen àrab o mossàrab, i relligar-lo amb *El-Belix* de Monòver. Cf. encara *Vallesa de Mandor* veïnat prop de Riba-roja de Túria (zona de *v = b*).

Penso sobretot en un mot que consta com àrab granadí: *beliš* (cast. dial. *belhez*). Es tracta pertot d'un recipient o atuell de forma cóncava. I això ja lliga bé amb un NL, en el sentit de 'conca' o 'fondal'. El Mas de *Bellés* és al bell mig i en el fons de la vall del riu de les Roques, o riu de Vilanova, com vaig veure allí, i comprovo amb IGC '46 × '16. *PAlc.* registra el mot en dues variants força iguals *belix* (plural *belilix*) traduint «nassa para trigo» (320b20), i *bilix* (plural *beilix*) «sera de esparto». En castellà és «vasija para vino u otro líquido», en plural «enseres» «pots, pans, dishes» —com es pot veure detallat en l'article *belhez* del *DECH*, I, 558—; té variants *belez*, *belezo*, però en les més antigues hi ha una *b*: *belhezes*, plural, S. XIII, *belezo*, c. 1500 a Guadalajara, *belhezes* en Rosal.

L'ètimon no està ben aclarit, no havent-hi arrel aràbiga. El plural *belilix* de *PAlc.* suposa un singular amb *ll* geminada: *belliš*, ço que lliga bé amb la *ll* del Maestrat, mentre que l'altra forma de plural, *beilix*, amb hiatus, suposa un singular *bilīs* amb *l* simple, que permetria com a plural suposar *bejūliš*, el qual aniria bé amb la *-l* simple d'*Albelix* de Monòver.

Ara bé a Algèria hi ha el NP *Bālhis* (amb *he*) amb variant *Bāliš* (*GGA*lg. 37.27; també *Behlīs*), que deu ser aquest mateix mot. De tota manera, atesa la *h* aspirada cast. i el *h* d'Algèria, resulta una arrel quadrilítera, i tant la manca d'una arrel així en àrab, com el mateix quadriliterisme, puix que tampoc pot ser romànic, mostren que és un mot bereber. El *he* és una aspiració debilíssima, subjecta a fàcil eliminació o assimilació amb la *l* precedent. Així tot s'explicaria en fonètica i en lèxic; com també geogràficament; i els NLL, des del punt de vista topogràfic.¹

¹ No trobo acceptable relacionar amb *belesa* nom